

DOMAČIN.

DOMAČIN izhaja vsako soboto popoldne, če je ta dan praznik dan poprej ob istem času. — Naročnina za Ljubljano z dostavljanjem na dom: celoletno 3 K, polletno 1 K 50 v, četrletno 75 v; po pošti: celoletno 4 K, polletno 2 K, četrletno 1 K. — Uredništvo je na Miklošičevi cesti št. 16 v I. nadstr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu DOMAČINA. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo. — Inserati (oglasi): Trikrat razdeljena petič vrsta 24 v, cela stran 60 K. — Pri večkratnem oglašanju znaten popust. — Upravištvo je na Miklošičevi cesti št. 16 v pritličju.

Štev. 37.

V Ljubljani, dne 22. novembra 1913.

Leto I.

Delegacije. — Cesarjev prestolni govor.

Zasedanje delegacij se je pričelo. Dne 19. t. m. je sprejel cesar ogrsko in avstrijsko delegacijo. Cesar je bil obdan od najvišjih dostojanstvenikov, skupnih in avstrijskih ministrov. Predsednik avstrijske delegacije dr. Leo je nagovoril cesarja imenom delegacije ter izrazil čustva spoštovanja in ljubezni do vladarja. Končal je s trikratnim klicem „Slava“. Cesar je nato odgovoril s sledečim

prestolnim govorom.

Sprejemam izraze vdanosti s toplo zahvalo in z odkritosrčnim zadoščenjem.

Vojni zapletljaji na Balkanu so se končali s končano drugo balkansko vojno. Tekom te krize je moja vlada stremila za tem, čuvati politični in ekonomski interes monarhije pred škodo in delati na to, da se na bližnjem vzhodu položaj konsolidira.

Z ozirom na veliki pomen, ki ga ima Jadransko morje kot edini izhod trgovine naše monarhije, je gledala moja vlada posebno na rešitev albanskega vprašanja. V popolnem sporazumu z zvezno italijansko vlado smo priporočali na londonski konferenci veleposlanikov ustanovitev neodvisne kneževine Albanije

ter smo mogli pridobiti pri tem podporo in soglašanje velesil za naše prizadevanje.

Naše razmerje napram vsem velesilam je trajno prijateljsko. V resnem času se je izkazala zveza, ki nas veže v blagor naših narodov že desetletja z Nemčijo in Italijo, zopet kot trdno zavetišče evropskega miru.

Nedavni obisk nemškega cesarja, ki me je zelo razveselil, je nov dokaz tesne prijateljske zveze med nami in Nemčijo.

Redni polletni proračun moje vojne uprave se giblje v normalnih mejah. Vsled zvišane vojne pripravljenosti po zimi pa so narasli mnogo večji izdatki. Ti se vam bodo predložili kot večji zahtevek ter ga priporočam vašemu vpoštevanju in patrijotični dolžnosti.

Najzvesteje vršec svojo dolžnost, je moja oborožena sila pod težavnimi razmerami v mojo polno zadovoljnost zvršila nalogo, ki se ji je stavila vsled resnosti dogodkov na Balkanu. Oprta na preizkušeno pripravljenost moje vojske, vojne mornarice in obeh domobranstev, je bilo moji vladi mogoče uveljaviti svoje postavljene cilje z mirnimi sredstvi.

Kljub vojnim dogodkom v sosednih deželah vendar kulturni in gospodarski razvoj Bosne in Hercegovine ni bil moten. Sprejetje zakona o gradnji železnic v

Podlistek.

Pomota.

Povest. — Slovaški spisala Ljudmila Podjavorinska.
Poslovenil Podravski.

(Dalje.)

„Ona ni tako čakala kakor si čakal ti!“ ji izbruhne iz ust, ko nakrat zagori od jeze in nezmislne ljubosumnosti. Ona se je znala potolažiti tudi brez tebe. — Lahko noč!“ mu zakliče in nasmejavi se razumljivo ter smešno, krene proti domu. Bil bi bedak, ako je ne bi razumel!...

Ali res nobena radost ne more biti brez grenkobe? Nobena luč brez sence? Nobena človeška sreča brez slutnje otožnosti, ki stiska srce, razjedano od predslutnje?

Radečna in srečna in radi teh občutkov zala kakor et, je dirjala Betka semtertje po sobi ter blebetala slično zgovornemu otroku s svojo materjo. Sedaj je polagala ostanek večerje na sito, katero črez

praznike ne odloži z mize, nato je delila miloščino ciganom, ki so zapeli pod oknom. In zopet je s polnim periščem razmetavala po sobi orehe, kazivajoč na hišo gospodarski pozdrav: „Radujte se kotje, Božič je tukaj!“ Kakor da bi tudi mrtvim stenam in temnim kôtom dobro došlo izobilje in božični blagoslov.

„Saj ne odideš tako kmalu, Martin?“ ga vpraša, ko se je po večerji mati podala v čumnato. Vsedla se je k njemu za mizo ter mu zrla zaljubljeno v oči. On ji ni odgovoril, marveč jo samo radovedno pogledal. Vprašala ga je to isto gotovo že tretjič in čemu ga povprašuje? To je videl na njenim zardelem licu, v njenih zgovornih očeh. Videl je, da se je spremenila; že ni več prejšnja blede deklica; neka samostojna moč in življenje ji zre iz oces, z njenega lica. A on je pri tem pojavu osupnil z nerazumljivo tesnobo. Martinov prihod pa je dovršil občutek gotovosti in pomlajene sreče.

A vendar, ko je zvečer za trenutek utihnila, se je zamislila. Rada bi bila povedala Martinu vse, dasiravno sedaj v resnici ni imela kaj tajiti. Vedela, pravzaprav slutila je, da so jo ljudje dolžili ljubkovanja s Štefanom. V nedolžnih svojih mislih se ni zmenila za

bosanskem saboru, ki naj prinese obema deželama iz političnih in gospodarskih vzrokov nujno potrebne prometne zveze, je dokaz zrelega razumevanja tega ljudskega zastopa za velike interese monarhije.

Računajoč na vašo uvidevnost in na vašo patrijotično vnemo, ki jo boste pokazali pri rešitvi stavljenega vam naloga, vas pozdravljam kot dobrodošle.

Ministrski predsednik grof Stürgkh je nato predstavljal cesarju posamezne delegate.

Proračunska debata v deželnem zboru.

Poslanec dr. Triller omenja, da je dr. Krek kot poročevalec finančnega odseka mojstrsko prikril stvari, o katerih noče govoriti. Podal da je v svojem govoru veliko zanimivega materijala o šolskih, higienskih, merkantilnih, agrarnih in drugih razmerah naše dežele v primeri z drugimi avstrijskimi kronovinami, a o računskih zaključkih deželnega zaklada za leti 1911. in 1912. ni govoril. Slikal je sicer krasno bodočnost slovenskega naroda v okvirju skupnosti avstrijskih Jugoslanov, toda številko deželnega računskega zaključka se ni dotaknil niti z eno besedico.

Ne more slediti njegovemu vzletu v sinje višave jugoslovanske bodočnosti slovenskega naroda, ker ga veže dolžnost, da strogo, a pravično oceni gospodarske uspehe deželnozbornske večine v zadnjih dveh letih.

Po nekaterih drugih opazkah omenja dr. Triller, da je dokaz nenormalnega parlamentarnega položaja že dejstvo, da imamo pred seboj kar dva računska zaključka, namesto da bi se deželnemu zboru dala prilika, premotovati deželno gospodarstvo za vsako leto posebej. — Predvsem se bavi z računskim zaključkom deželnega zaklada za leto 1911., in konstatira, da se ta elaborat kar cedi rožnobarvenega optimizma deželnega finančnega ministra. Razmotrivati hoče, v koliko je ta optimizem opravičen.

Dejanski primanjkljaj deželnega gospodarstva za leto 1911. znaša glasom računskega sklepa 1,762.086 K.

Tiskano poročilo da skuša vtisk te vsote ublažiti, češ, da je treba od tega dejanskega primanjkljaja, ako se hoče konstatirati uspeh normalnega gospodar-

jenja, odračunati vse izredne stroške, ki niso bili proračunjeni in znašajo skupaj 1,078.369 K. Na ta način naj se reducira normalni primanjkljaj na 683.714 K. Govornik smatra kot izreden izdatek le vsoto 577.262 K.

Ne sme se prezreti, pravi, da je država odpustila deželi vsled velike izgube na užitninski zakupnini za leto 1911. znesek 80.000 K. Za toliko se torej faktučna izguba zmanjša, in če se odbijejo od celokupnega primanjkljaja v znesku 1,762.086 K zgoraj omenjeni stroški resnično izrednega značaja s skupnim zneskom 577.262 K in s popustom na užitnini skupaj 657.262 K, prihajamo do zaključka, da znaša deficit v rednem in normalnem deželnem gospodarstvu za leto 1911. 1,104.824 K.

Bivši deželni glavar pl. Šuklje se torej ni veliko zmotil, ko je prorokoval v svoji brošuri, da se utegne 'natepsti' tega primanjkljaja do 1½ milijona kron, tem manj, ker dobi ta primanjkljaj še neprijetnejše lice, ako se vpošteva, da se je poleg tega izdalo iz melioracijskega zaklada za deželne prispevke pri cestnih in vodnih zgradbah 386.277 K. Tudi ta denar da se je štel iz izposojenega kapitala.

Računski zaključek za leto 1912. da ne prikriva več resnični gospodarski uspeh ali neuspeh ter pristočno priznava, da znaša normalni primanjkljaj za to leto že 1,280.149 K, pri čemer da je zopet uvaževati definitivne izdatke melioracijskega zaklada na breme dežele za to leto v znesku 245.856 K.

Nadalje izvaja, da je bilo, ko je leta 1908. sedanja večina prevzela vladu, v rednem gospodarstvu še prebitka 9.343 K, a že od leta 1909. se je pojavil primanjkljaj, ki je dosegel leta 1912. vsoto 1,280.149 K.

Pričujoča računski zaključka pa nam podata še drugo hvalevredno novotarijo. Vsebujeta namreč tudi deželno bilanco, iz katere je razviden vsakoletni presežek aktiv nad pasiva. Tudi v tem pogledu, pravi, da je primerjanje s prejšnjimi leti zelo poučno.

Leta 1907. je deželna bilanca izkazala čistega presežka aktiv nad pasiva še 2,674.298 K, v letih 1908. in 1909. je ta presežek zmerno padal, tako da je leta 1910. še vedno znašal 2,274.974 K, leta 1911. le še 1,486.560 K, in leta 1912. celo le še 530.230 K.

to — pozneje pa, ko se ji je on predstavil kot preprost zapeljivec, je drugače zrla na stvar . . . Ni vedela sicer za hudobne jezike, toda skesana je hotela priznati, da se Martin ni motil, ko ji je prepovedal občevanje z njim.

„Samo — kako? kako?“ je dejala ter skrivoma gledala po njem. Sedel je za mizo, imel roke sklenjene ter se globoko zamislil . . . Na tujem je nekoliko shujšal, da so se mu kosti na licu razločno videle; bil je zamišljen, da je bilo videti, da mu neka velika skrb odseva z obraza. Zapazila je to šele sedaj in polastilo se je je pomilovanje. „Kako si je v skrbeh, moj Bog!“ si je mislila in spomnivši se tega drugega, bila ponosna nanj in na-se. Kako dobro je, da ga imam rada — kako ga hočem ljubiti,“ si je mislila pomirjena.

Zunaj je utihnilo streljanje; le sedaj pa sedaj se je kak zapoznen strel še razlegal v jasni sveti noči. Tudi petje kolednikov je utihnilo, le časih se je začul napev prekrasne božične pesmi: „Sin božji se nam je rodil . . .“ Glasovi obeh ponočnih čuvajev so bili že povsem hripavi od použite pogrete žganjice, s katero so ju gostili ljudje, toda to ni kratilo petju posebne,

kaječne nevsakdanjosti . . . A tam zunaj je videti dolga vrsta razsvetljenih oken; neštevilne zlate zvezde se lesketajo na nebu — nekakšna slavnostna razsvetljava, ki povzdiguje svečanost svetega večera. Nebo in zemlja se trudita prispevati k tej nebeški slavnosti. Ura je odbila deset. Martin je zaprl molitvenik in pogledal ženo, ki je tudi končala molitev. Klečala je pri mizi, s sklenjenimi rokami si zakrila lice ter molila dolgo, vroče . . .

„Ali že greš spat?“ pravi ona, vstajaje, ko je on zaprl knjigo. „Saj se še nisva pomenila ničesar!“

Njune oči se srečajo v tihem sporazumljenju, v mirnem pogledu. Molitev je pomirila oba, iz njenih oči se lesketa nežnost, zaupanje in gotovost. Ko jo je videl zatopljeno v molitev, zginil je njegov nemir in tesnoba.

„Jaz bi ti rada povedala marsikaj,“ mu reče ona ter ga gleda z mirnim zaupanjem; „rajši danes takoj . . .“

„Kaj mi hočeš povedati?“ se nasmeji on neprijetno ganjen. „O materi si mi že pravila, ‚Lisana‘ pa se mi je sama pritožila čez tebe,“ se je pošalil.

Danes pa da je deželna bilanca brez vsakega dvoma že pasivna, čeprav je med aktiva sprejet tudi ves izdatek za deželne elektrarne v znesku okroglo 655.000 K.

Nadalje izvaja dr. Triller, da bi tudi to še ne bilo tako hudo, ako bi imelo to ogromno zadolževanje po pretežni večini investicijski značaj, ki bo imel za blagodejno posledico dvigovanje deželne kulture in s tem ljudskega blagostanja ter naposled tudi njegove davčne moči. Ako bi se zadolževanje v resnici vršilo le zaraditega, ker se grade potrebne ceste in vodovodi, zaradi regulacije vodá in zajezevanja hudournikov ter vsled intenzivnega nestranskarskega podpiranja vseh panog kmetijskega gospodarstva, potem bi bilo v resnici vse še nekako opravičljivo. Ko je dežela najela v svrhu melioracij 4 milijonsko in pozneje 10 milijonsko posojilo, morali smo si biti na jasnem, da se bo tekem let, to je potem, ko bo že večji del tega posojila investiran v svoje določene svrhe, da se torej takrat pokaže pri primerjavi deželnih aktiv in pasiv presežek zadnjih. Toda danes, ko se od melioracijskega posojila za pravi določeni namen ni obrnilo in izplačalo niti še cele 3 milijone, ko tedaj ne moremo kazati na velika že zvršena in plačana melioracijska dela, je vzrok rapidnemu padanju čiste deželne imovine iskati čisto drugje: v dejstvu namreč, da se danes že skoro tretjina vseh izdatkov deželnega gospodarstva pokriva iz posojil, ne pa s pravimi in rednimi dohodki. Govornik očita večini deželnega zbora, da se izdaten del takozvanih investicijskih izdatkov ni vsekdar porabljal za resnične stvarne potrebe in produktivnosti, temveč da so pogostoma odločevali strankarski nagibi. (Protest večine.)

To, gospoda moja, je najtemnejša točka vašega gospodarstva.

Vpeljali ste v to gospodarstvo neizprosno bojko onega davkoplavevalca, ki slučajno ne pripada vaši politični stranki. (Zopetni ugovori večine.) Faktično izvajate ta bojko z ono železno konsekvenco, ki bi bila vredna boljše stvari. To je višek tiste politične korupcije, ob kateri so izkrvavele že močnejše stranke nego je vaša.

* * *

„Ne, Martin, resnica,“ pokima ona resno z glavo. In nakrat brez vsakega pomisleka doda s prisiljenim veseljem:

„O žandarju me še nisi nič vprašal.“

„Kaj je on meni mar?“ ji odvrne nekako rezko, komaj je ona izrekla to ime; bilo mu je tako, kakor bi ga kdo močno udaril po tilniku. In nekak odločen, fizičen občutek strahu se je polastil tega moža, ki je brez bojazni korakal po pustem gorovju v tujini.

„Tebi mogoče ni mar — toda jaz . . . jaz te nisem ubogala, Martin,“ je nadaljevala ona ter položila mu roko nežno na ramo. „On je zmerom govoril kako je nesrečen. In pomilovala sem ga. Mislila sem si, da je dober človek . . .“

„Pa ni bil dober?“ jo je vprašal porogljivo. Poskusil se je nasmejati, toda nehote je odrinil njeno roko. Z naježenimi obrvi jo je gledal strogo, toda bil je miren, dasiravno mu je kar sahnelo srce pred naglo, strašno gotovostjo.

„Ne, ni bil. Takšen je bil kakor si ti rekel: mrzek, hudoben . . . A jaz sem ga pomilovala . . .“

„Bila si njegova ljubica!“ je izrekel odločno, toda s težavo, kakor bi izgovarjal svojo smrtno sodbo. Sedaj je razumel oni zmagoviti smeh Grajske . . .

V mirnem in dokaj stvarnem govoru je dr. Tavčar kritiziral delovanje slovenske ljudske stranke. Med drugim je rekel, da je uverjen, da vsi napadi, ki lete na slovensko liberalno stranko, padajo na njegovo glavo.

Nadaljujoč svoj govor, poudarja, da ima 70 delnic „Narodne tiskarne“, ni pa lastnik „Slov. Naroda“. Nikakor da ne vpliva na pisavo tega lista. Da nima na list nikakega vpliva, spričuje dejstvo, da je v zadnji seji upravnega sveta propadel s svojim predlogom, naj „Slov. Narod“ vobče preneha z napadi na nasprotno zavode, dočim je bil sprejet protipredlog, naj se preneha z napadi samo, ako bo tudi „Slovenec“ ustavil borbo proti naprednim zavodom.

Pravi, da je pred leti sprožil misel, naj bi se iz političnega boja izločile osebe. Dr. Šusteršič pa takrat ni hotel dati podpisa na tako izjavo, češ, da nima vpliva na „Slovenca“. Zato ni bilo iz stvari ničesar, razmere so se tako razvile, da se vsi pritožujemo.

Govoreč o deželnem jamstvu za „Ljudsko posojilnico“ in o interpelaciji o nji je naglašal, da je krivično, če deželni zbor priznava deželno poroštvo le tistim zavodom, ki so v „Zadružni zvezi“, druge pa izključuje od tega poroštva. Ali je torej treba takemu sklepu sankcije? Deželni predpisi pravijo, da je treba cesarske sankcije za vse zakone, ki deželo financijelno obremenjujejo. Sankcija pa da je tudi potrebna, ako se deželne doklade zvišajo nad 10 %. Deželni predsednik je pritrdil mnenju deželnega odbora, da za oni sklep o prevzetju garancije za denarne zavode ni treba najvišje sankcije. Vedeti, pravi, da je treba, ali je govoril deželni predsednik v svojem imenu ali v imenu centralne vlade?

Deželni glavavazvoni in ne pripuščá govoriti o tej stvari, ker je to zadevo že definitivno rešil deželni zbor. Naglašá, da je dežela prevzela jamstvo za vsak vinar pri „Ljudski posojilnici“.

Dr. Tavčar preide nato h kompromisu, ki sta ga leta 1909. s posredovanjem vlade sklenili napredna in pa slovenska ljudska stranka. V tem kompromisu, pravi, se je določilo, da se volilni red za mestne skupine ne bo izpreminjal. Česar se pa nasprotna

„Kdo je to rekel? To ni res! To ni res!“ se je branila ona vneto. Lice ji zagori, oči se ji jamejo bliskati od istinite jeze. Naglo izbruhla jeza jo je vso spreminila, vendar še nikdar ni bila tako zala kakor v tem trenutku. Toda on ni mogol razumeti te njene razdraženosti, oglušen po edini misli: da ni bilo neopravičeno to, česar se je bal; kar je smatral za nemogoče, se je zgodilo. To mu pričajo ne le besede Grajske, marveč tudi ona sama priznava to . . . Ali bi morda omenjala to, ako se ne bi čutila kriva? Saj je on to že slutil, vedel, še predno je bil doma!

„Govori torej!“ jo pozove. Toda ne z glasom ljubezni, ki je pripravljena vse verjeti, vse laskavo odpustiti, marveč z glasom strogega sodnika, z glasom razžaljenega soproga, ki je pripravljen le kaznovati, prezirati, maščevati se.

In ona, čista v svojih mislih, mu je zaupala vse. Kako se ji je pritoževal, kako vzbujal njeno sočutje, kako je mislil . . . poboljšati. Ni zapazila, da naivna izpoved ne more biti razumljiva tako, kot se podaje.

(Dalje prihodnjič.)

stranka in vlada nista držali. — Izrekel je obtožbo proti obema. Nadaljujoč svoja izvajanja je razpravljaval o nasprotstvu deželnozborske večine proti Ljubljani in o njenem preganjanju učiteljstva.

* * *

Dr. Lampe je odgovarjal na izvajanja predgovornikov. Obžaloval je, da dr. Tavčar ne more vplivati na pisavo „Slov. Naroda“ in da je propal s svojim predlogom, da bi se denarni zavodi ne napadali. Pravi, kako bi naj dala slovenska ljudska stranka kako obveznost glede pisave svojega časopisja, še nasprotna stranka nima tolike avtoritete, da bi ukrotila naravnost anarhistične elemente v svoji stranki. Nadalje pravi, da je dr. Tavčar uvedel v slovensko literaturo tistega duha, ki pokvarja ozračje. On da je vzgojil mladino, ki ga zdaj tepe, kar bo tudi ruiniralo liberalno stranko.

Kljub temu, da sta deželni glavar in deželni predsednik izjavila, da garantira dežela za vloge „Ljudske posojilnice“, pravi, je hotel dr. Tavčar vpliv teh izjav na javnost oslabiti in zbuditi nezaupanje. Naglaša, da je deželna garancija za ta zavod v največjo korist vsemu denarnemu trgu na Slovenskem.

Nadalje govori o kompromisu med strankami, ki ga je omenil dr. Tavčar. Trdi, da smo mi dogovor, ki ne obstoja, prelomili. Glede Kamnika, v katerega so od leta 1877. volili tudi okoličani v mestni kuriji, ste bili vi, ki ste zahtevali izpremembo in ste šli do najvišjega sodišča, da ste jo dosegli. Narodno-napredna stranka je postavilo torej prva izprememila.

Vsa jeza liberalne stranke, pravi, gre proti občinskemu in deželnemu volilnemu redu, ker po tej ustavno sklenjeni, dejansko popolnoma utemeljeni izpremembi, misli, da utegne kaj izgubiti. (Dr. Triller: Bili smo od vas varani.) Nobene prevare, pravi, ni bilo na njegovi

strani, mi smo pošteno in odkrito postopali, meni se le zdi, da veleučeni juristi liberalne stranke postave razumeli niso.

Zavrača nadalje pritožbo, da bi se delala liberalni stranki krivica z očitanjem po ljudskih shodih, da je brezverska.

Glede Ljubljane zavrača govornik ugovor, da deželni zastop Ljubljano zanemarja. Sklenili smo, pravi, zgraditi Vajeniški dom, ki bo velikega pomena za Ljubljano, pa ste ravno člani narodno-napredne stranke stvar hoteli zavleči; velika dela, ki se izvršujejo na Barju, so za Ljubljano največje koristi in ko je občinska uprava bila v zadregi za denar za kanale, je župan prišel k deželni banki, ki je mesto rešila iz zadrege.

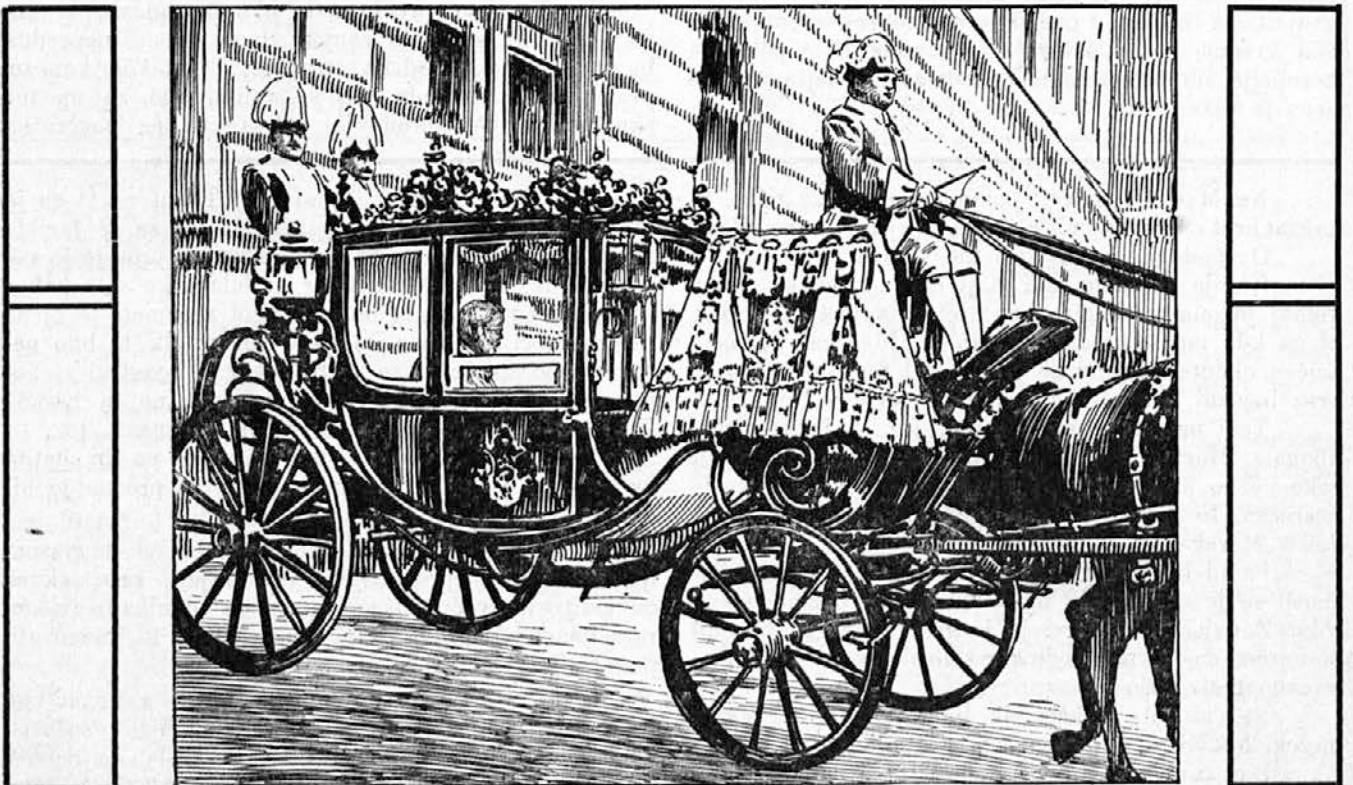
Zavrača pritožbe, da večinska stranka postopa krivično proti učiteljstvu.

Glede splošne in enake volilne pravice, za katero se je zavzel dr. Tavčar, pravi, da tega še dr. Tavčarjevi somišljeniki niso verjeli, da je ta predlog njegov resen. Saj je vendar dr. Tavčar v državnem zboru splošno in enako volilno pravico obstruiral. — Ko je govornik omenil še nekatere manj važne zadeve, je končal svoja izvajanja.

Položaj na Balkanu.

Koliko je veljala balkanska vojna?

Težko je dandanes preračunati stroške kake vojne, ker se mora poleg direktnih izdatkov računati tudi z izgubami vojnega materiala, uničenjem raznih stavb in kultur, prekinjenjem trgovine in ne v zadnji vrsti tudi s človeškimi žrtvami, ako se hoče natančno proučiti gospodarske posledice. Pred kratkim so finančno-tehnični komisiji v Parizu predložile balkanske države proračune

Bavarski kralj Ludovik III. v gala-vozu med vožnjo k zaprisegi.

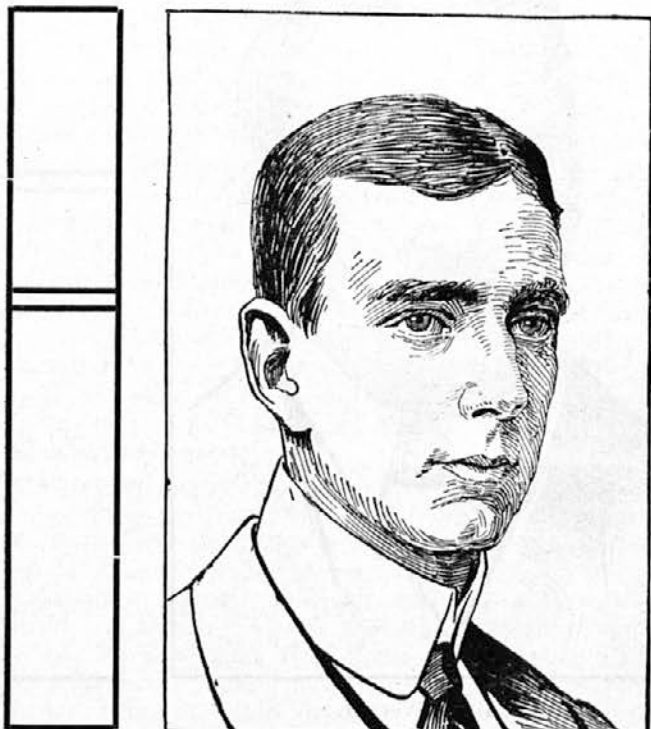

svojih direktnih izdatkov, ki so jih imele v prvi balkanski vojni od 1. oktobra 1912. do 31. marca 1913. Imela je v tem času stroškov Srbija 226,3 milijonov, Grška 349, Bulgarija 767 in Turška 900 milijonov frankov. To je okoli dve in pol milijardi frankov, h katerim pa se mora prišteti še eno milijardo za razne druge izgube.

Državni dolgovi in posojila balkanskih držav.

Da so balkanske vojne financam držav, ki so se teh vojen udeležile, zadale težke rane, je ravno tako umevno kakor okoliščina, da skušajo sedaj te države izboljšati svoje gospodarske razmere z novimi posojili.

K predstoječi razporoki v švedski kraljevi rodbini.

Švedski princ Viljem.

Velika kneginja Marija Pavlovna,
soproga švedskega princa Viljema.

Različne države so seveda že po visokosti svoje kreditne zmožnosti dokaj obremenjene in ne bo jim zlahka moči, da dobe novih posojil. Vsekakor pa si bo morala Turčija pri državnih dolgovih v znesku 2.633,04 milijonov izposoditi 560 milijonov mark. Srbija, ki ima 467,2 milijonov državnega dolga, si bo morala izposoditi 120 milijonov, in Bulgarija, katere državni dolgovi znašajo 397,2 milijonov, 200 milijonov mark. Pri Grški je sedaj le visokost državnega dolga znana, koliko pa potrebuje denarja, o tem se še molči, a denarna potreba bo približno tako visoka kakor v drugih balkanskih državah. Rumunska, ki ima 138,4 državnega dolga, si hoče najeti posojilo v znesku 200 milijonov mark.

Grško-turški sporazum.

Dolgo časa so se vršila pogajanja med Turčijo in Grčijo, da se doseže med obema državama sporazum in čestokrat se je med tem časom poročalo, da preti nastati nov spor in nova vojna. Dne 11. t. m. pa se je obojestranskim delegatom vendar posrečilo, skleniti sledečo konvencijo:

1. Pogodbe in konvencije, veljavne pred izbruhom vojne, se zopet uveljavijo.
2. Razglasi se splošna politična amnestija.
3. Novim grškim podanikom se prizna opcijska pravica za tri leta.
4. Privatna last sultana in cesarske rodbine se bo respektirala.
5. Glede privatne turške lastnine se skliče razsodišče.
6. Razsodišče določi tudi, kdo plača vzdrževanje vojnih ujetnikov.
7. Turčija se zaveže, da povrne od Grške turškim častnikom plačane zneske.
8. Turčija izroči brez odškodnine zajete grške ladje.

9. Uredi se vprašanje muftijev in jurisdikcije.
10. Grška respektira vakufska posestva.
11. Grška odpravi desetino od vakufskih posestev.
12. Grška vlada obljubi podpirati razne turške samostane, mošeje in seminare.

Razporoka v švedski kraljevi rodbini.

Švedski princ Viljem, drugi sin kralja Gustava, živi, kakor v Stockholmu dan na dan javno govore ljudje, v precej nesrečnem zakonu s svojo soprogo Marijo Pavlovno, hčerjo velikega kneza Pavla Aleksandroviča. Švedski princ Viljem se je porodil dne 17. junija 1884 in je že od 3. majnika 1908 oženjen. Iz tega zakona se je porodil dne 8. majnika 1909 princ Cennart. Princ Viljem namerava že približno tri leta zakon razvezati in očita princezinji nezvezstobo, omahljivost in lahkomiselnost. Princezinja biva že skoro dva meseca pri svojem očetu v Parizu. Razen tega se v Stockholmu tudi razširja govorica, da se je baje princezinja v neki ruski vohunski zadevi, ki se je odigrala v švedskem glavnem mestu, hudo zapletla.

Novi bavarski kralj Ludovik III. med vožnjo k zaprisegi.

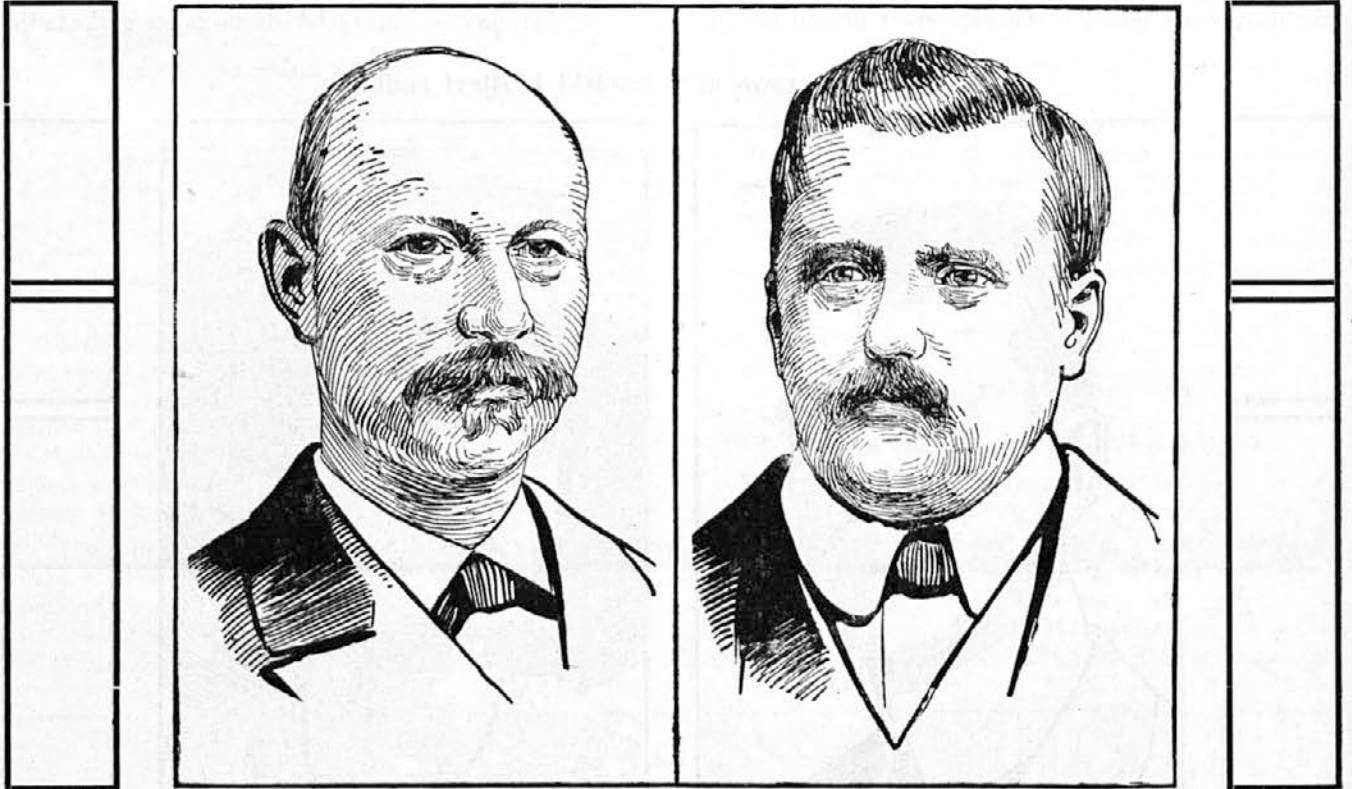
Med velikimi svečanostmi se je izvršilo zasedenje prestola novega kralja Ludovika III., ki se je peljal k zaprisegi v bleščečem vozu, ki je bil sicer izdelan za časa Ludovika II., a se do sedaj še ni nikoli rabil. Zaprisege so se udeležili vsi principi kraljeve rodbine, ministri, člani državnega sveta, monakovski nadškof in odposlanstva obeh deželnih zbornic, med temi so bili tudi trije socialdemokratje. Kralj je imel slovesen

Tedenske novice.

(Nova šola.) Deželni šolski svet je sklenil sporazumno z deželnim odborom, da se ustanovi za občino Zažar v vrhniškem okraju in za hiši št. 28 in 29 v Smrečju nova šola enorazrednica v Zažarju. V to svrhu se sistemizira tudi novo učno mesto.

(Izžrebani porotniki pri novomeškem okrožnem sodišču) za četrto porotniško dobo, ki se prične 24. novembra 1913. Glavni porotniki: Gorenc Alojz, posestnik v Gorenjem Gradišču; Mirtič Mihael,

Nova nositelja Noblove nagrade za fiziko in kemijo.

Kamerling Onnes,
profesor na vseučilišču v Leidenu,
ki je dobil Noblovo nagrado za fiziko.

Alfred Werner,
profesor na vseučilišču v Curihu,
ki je dobil Noblovo nagrado za kemijo.

govor. Nato je prebral justični minister besedilo zaprisege in kralj je s povzdignjeno roko izrekel besedo: „Prisežem“. Kralja je množica navdušeno pozdravljala, ko je zapuščal rezidenco.

Razdelitev Noblovih nagrad za fiziko in kemijo.

Pred nekaj dnevi je bila podeljena Noblova nagrada za zdravstvo profesorju Charlesu Richelu na pariški medicinski univerzi za njegova izborna dela na polju anafilakse. Sedaj pa so bile razdeljene nagrade za fiziko in kemijo. Kraljeva švedska akademija znanosti je podelila toletno Noblovo nagrado za fiziko profesorju Kamerlingu Onnesu na vseučilišču v Leidenu in Noblovo nagrado za kemijo profesorju Alfredu Wernerju na vseučilišču v Curihu. Vsaka nagrada znaša v tem letu približno 197.000 frankov. Profesor Onnes se je porodil l. 1853. v Groningenu in je vseučiliščni profesor v Leidenu. Dr. Alfred Werner, ki je bil od l. 1893. izvanredni profesor, je postal l. 1895. redni profesor za kemijo na vseučilišču v Curihu in je rodom Alzačan. Porodil se je l. 1866. v Mühlhausnu.

posestnik, Dvor št. 8; Tomic Viljem, posestnik in trgovec v Trebnjem; Morscher Franc, posestnik in župan, Smuka 15; Hribar Ernest, posestnik in trgovec v Jesenicah št. 11; Povše Janez ml., posestnik in usnjar v Mokronogu št. 17; Borse Franc, posestnik v Pristavi št. 1; Gliha Ivan, posestnik in usnjar v Kostanjevici; Smerke Alojz, gostilničar v Žužemberku št. 93; Vukšinič Martin, oskrbnik v Metliki št. 1; Pirc Andrej, posestnik, Ravno št. 1; Godina Anton, mlinar v Orehovici št. 13; Keržičnik Avgust, posestnik, gostilničar in mesar v Kostanjevici št. 21; Zihel Janez, posestnik v Mokronogu št. 11; Prelesnik Jakob, posestnik in župan v Zdenski vasi št. 25; Grebenc Franc, posestnik, gostilničar in klepar v Škofljeriži št. 4; Ozimek Jožef posestnik v Selih št. 4; Erjavec Jožef, fotograf v Dragi št. 13; Može Franc, trgovec v Dvoru št. 14; Račević Jožef, posestnik v Dol. Skopicah št. 1; Fabijan Jožef, posestnik v Stavčevasi št. 21; Dular Janez, posestnik in mlinar v Jami št. 11; Smolič Franc, posestnik v Kuježjivasi št. 5; Zajc Anton, gostilničar v Bistrici št. 42; Jerič Franc, posestnik in gostilničar v Mokronogu št. 3; Kuntarič Janez, posestnik v Pristavi št. 4;

Špilek Andrej, posestnik v Prilipi št. 10; Lužar Anton, posestnik v Starivasi št. 1; Haller Janez, trgovec v Radečah št. 60; Puhek Janez, trgovec v Črnomlju št. 107; Zupančič Jožef, posestnik v Dobravi št. 4; Höfferle Henrik, posestnik v Poljanah št. 27; Cerkovnik Andrej, posestnik in župan v Trsteniku št. 8; Krese Franc, posestnik v Gor. Šušicah št. 3; Bon Vincenc, posestnik in trgovec na Raki št. 16; Gregorčič Alojz, posestnik in trgovec z lesom v Rakovniku št. 26. — Nadomestni porotniki: Kren Matija, posestnik v Valtivasi št. 17; Becele Anton, posestnik in mesar v Gorenjemvrhu št. 2; Brunner Maks, posestnik v Rudolfovem št. 175; Barborič Karel, posestnik in trgovec v Rudolfovem št. 38; Korbar Franc, posestnik v Mali Bučnivasi št. 10; Splihal Franc, kavarnar v Rudolfovem št. 241; Čampa Andrej, posestnik v Prečni št. 6; Jaklič Franc, posestnik v Vel. Bučnivasi št. 6; Bergman Jožef, posestnik in lekarnar v Rudolfovem št. 45.

(Dolenjsko živinorejsko okrožje) vljudno vabi vse živinorejske zadrugе in sploh vse dolenjske živinorejce k okrožnemu zborovanju, ki se vrši dne 27. novembra l. 1913 v Grosupljem pri gosp. Francu Košaku. Pričetek zborovanja točno ob 9. uri dopoldne. Spored: 1. Jalovost krav (Fr. Črne, dež. živinozdravnik). 2. Načrt zakona o pospeševanju živinoreje (živinorejski nadzornik Legvart). 3. Načrt zakona o živalskem zavarovanju (Črne). 4. Pomen križanja sivih plemen na Dolenjskem, dosednji uspehi ter nadaljnje križanje (živ. nadzornik Legvart). 5. Vnovčevanje živine (Krištof). 6. Dosednji uspehi v pašništvu na Dolenjskem (inžener Rataj). 7. Dogovor o času in kraju živinorejskega tečaja na Dolenjskem. — Pri vseh točkah se vrši debata. — Zaradi važnosti predmetov se pričakuje obilna udeležba ne samo živinorejskih zadrug, temveč tudi posameznih živinorejcev.

(Usoda slovenske izseljenke.) Ameriški listi poročajo: Prve dni meseca oktobra t. l. se je napotila v Ameriko 18letna Nežika Gorenc, doma iz vasi Mahorovec pri Št. Jerneju na Dolenjskem. Na potovanju v obljubljen deželo jo je spremljal njen zaročenec Frank Udovč iz Sheboygana Wis. Nameravala sta se takoj po prihodu v Ameriko poročiti. Nesreča pa je hotela, da je Nežika že takoj drugi dan potovanja obolela na parniku «Savoie», in sicer za pljučnico. Po prihodu v New-York dne 11. oktobra so jo takoj prevedli v karantensko bolnišnico. Bolezen je postajala vedno hujša kljub zdravniški pomoči, in dne 20. oktobra je umrla v imenovani bolnišnici.

(Požar.) V Preloki je zgorel posestniku Jurju Starasiniču skedenj z vso krmo in kmetijskim orodjem. Škoda znaša 700 kron. Zažgali so otroci, ki so se igrali z vžigalicami.

(Velika nesreča v gozdu. — Dva moža ubita.) Iz Št. Petra pri Novem mestu poročajo: Velika nesreča se je pripetila 12. t. m. proti večeru. Kake četrte ure od Nove gore so v hmelniškem gozdu trije možje podirali bukve. Podžagavali so jih in podsekavali. Nesreča je hotela, da so istočasno omahnile tri bukve, ki so pokopale pod seboj dvoje žrtev. 58letni Anton Sajč ter 63letni Primož Strgar, oba vzor-moža, pridna delavca, sta obležala na licu mesta mrtva. Oba ponesrečenca sta iz Nove gore. Le škoda, da niso ljudje pri takih opravilih previdni.

(Gradnja liške železnice) tako hitro napreduje, da bo na progi od Ogulina do Plaškega že 1. aprila 1914 stekel prvi vlak. Kar se tiče zveze s Kranjsko, to je zveze med Metliko in Karlovcem, ki

predstavlja del zveze z Dalmacijo, je zgradba te proge že tako napredovala, da se že 22. t. m. izvrši poizkusna vožnja.

(Samomor v topničarski vojašnici.) V ponedeljek zjutraj se je ustrelil v topničarski vojašnici ognjičar N. Šimak. Ustrelil se je s svojim browning-revolverjem pod brado. Kroglja mu je prodrla celo glavo. Našla je Šimaka neka deklica, Žagarjeva Minka iz Vodovodne ceste, ki mu je nosila vsako jutro mleko. Mož je ležal mrtev na postelji. Prenesli so ga v mrtvašnico. Vzrok samomora še ni znan in se bode tudi težko dognal, ker je pokojnik uničil pred smrtjo vsa svoja pisma.

(Prepoved živinskih sejmov v postojnskem okraju.) Radi razširjene živinske kuge na gobcu in parkljih se ne smejo vršiti sejmi za živino v celem postojnskem političnem okraju.

(Smuški tečaji v Bohinjski Bistrici.) Deželna zveza za tujski promet na Kranjskem priredi s podporo kranjskega deželnega odbora v letošnji zimski sezoni 8 do 10 dni trajajoče smuške tečaje v Bohinjski Bistrici.

Razne stvari po svetu.

(Spomenik našemu cesarju.) Kakor poročajo iz Dunaja, je izšel oklic, da naj narodi trozveze postavijo cesarju Francu Jožefu ob 65letnici njegovega vladanja na Dunaju spomenik.

(Znižanje mesnih cen na Dunaju.) Prva dunajska veleklavnica je vsled padanja cen pri živi živini že pred meseci znižala cene mesu na svojih stojnicah za pet vinarjev in 13. avgusta zopet. Nato so mesarji v svojem glasilu velepodjetju očitali „umazano konkurenco“ in pisali, da cene prvovrstnemu mesu le ne more znižati. Veleklavnica je na to odgovorila s tem, da je s 14. oktobrom tudi po vseh svojih mesnicah, ki razpečavajo le prvovrstno meso, znižala cene za 10 vinarjev. Cene prašičjega mesa je znižala za 30 vinarjev, pri slanini in masti pa je popustila celo 40 vinarjev pri 1 kg. Ako se bodo razmere ugodno razvijale, namerava cene še bolj znižati. Vojaštvu je veleklavnica znižala cene za 16 vinarjev, mornarici pa za 14 vinarjev.

(Zaprte šole.) V Zadru so zaprle zdravstvene oblasti vse ljudske in srednje šole, ker sta se pojavila med učenci škrlatica in legar. Šole so zaprte za negotov čas.

(Grozen čin obupanega očeta.) Dekoracijski slikar Maks Scheffel v Draždanih, ki je živel v jako slabih razmerah, je predvčerajšnjim potegnil s postelje svoji dve hčerki v starosti petih in šestih let in ju je toliko časa držal v banji, napolnjeni z vodo, da sta utonili. Potem je položil trupli poleg banje ter šel po svojega osemletnega dečka. Ta pa se je z vso silo branil ter tako kričal, da je zbudil svojo desetletno sestro in najmlajšega brata, ki sta spala v sosedni sobi. Scheffel je nato izpustil dečka ter se obesil. Najstarejša hčer je šla po policijo. Mati pa je iz obupa pobegnila ter izvršila najbrže samomor.

(Nesreča na Vrbskem jezeru.) Pastirji ob Vrbskem jezeru, in sicer južno od Vrbe, so videli, da se je potopil sredi jezera lep, eleganten čoln, v katerem sta sedela gospod in gospa. Ponesrečenca sta izginila v globino, prekucnjen čoln pa je gnal veter naprej. O ponesrečencah še ni nobenih podatkov.

Kako gospodarimo umno v naših gozdih?

(Dalje.)

Spomladi in poleti posekanemu drevju se lubje (skorja) rado odloči od debla. Od dreves odločeno lubje se razgrne in dobro posuši. Kupuje se lubje od smrek, mecesnov in hrastov. Najboljšo ceno ima hrastovo lubje, posebno od mlajših dreves. Razsekano ali zmleto lubje (čreslo) rabijo usnarji za strojenje kož.

Hrastov sad (želod) in bukov žir sta dobra krma za prašiče. V krajih, kjer so večji hrastovi gozdi, donša pitanje prašičev precejšnje dohodke. Tudi v naših krajih pasejo prašiče po hrastovih in bukovih gozdih. Iz žira stiskajo žirovo olje. Boljši sad ima kostanj, posebno domači. Uživajo ga tudi ljudje. Od igličastega drevja se nabirajo — zaradi semena — storži. To nabiranje pa se od leta do leta bolj omejuje in zabranjuje.

Med mladim drevjem in v redkih odraslih gozdih zraste dosti trave. V krajih, kjer primanjkuje krme, travo požanjejo — pokositi je zaradi mladega zaroda ne smejo —, v odraslih gozdih pa popasejo. Pri pašnji po gozdih napravi živina zmeraj kaj škode, zaraditega se naj — če ni posebno potrebno — opusti. Za zimsko krmo (ovcam in kozam) obsekujejo nekatero drevje: jesen, hrast, lipo in dr. S tem se drevje poškoduje.

Velike važnosti je za kmeta stelja. Kako naj bi pridelal poljedelec in vinogradnik hlevski gnoj, če ne bi imel zadosti stelje!... Za steljo se porabi listje, mah, praprot, vresje, gozdni plevel, a tudi veje igličaste drevja.

častega drevja. Stelja je pa tudi gozdnemu drevju potrebna, da gnoji in izboljšuje zemljo. Umen gospodar bo razdelil svoj gozd v več delov in v presledkih več let poedine dele do čistega izrabil. Iz vejevja je slaba stelja, a še slabši gnoj. Z obsekavanjem se drevje tudi poškoduje. Prenehajmo s tem izkoriščanjem!

Že pri opisovanju posameznih opravil v gozdu smo povedali kje, kdaj in kako se naj varuje gozd. V strmih gorskih krajih moramo skrbeti za močno gozdno drevje. Sneg, voda in veter bi nam prav kmalu izpremenili te kraje v puste skalnate robove, ki bi nam pri vsakem deževju grozili z zasipi. Na izsekanem hribovitem svetu gospodarji burja. Polja, vinogradi in drugi nasadi po nižavah trpe veliko od vremenskih nezgod, če zatrejo vse gozde daleč na okrog. Varujmo torej gozde!

Gozdi skrbijo že sami za svoje varstvo, le človek naj pravilno ravna z njimi. Kjer trpe mladi nasadi po vodt, vetru ali plazovih, napravimo lesene plotove ali kamenite zidove. V visokih gozdih na strmem svetu izsekavajmo le prebiralno, to je samo poedina drevesa. Paša in izkoriščanje stelje v takih krajih se naj opusti za vedno.

Močni vetrovi se omeje, če se gozd pravilno izsekava in o pravem času zasaja. Le slabi gozdi trpe največ od teh nezgod. Gozdi ne smejo biti prerediti, goličave treba posaditi. Od viharjev podrti in polomljeno drevje se mora spraviti iz gozda, ker zadržuje mladi zarod v rasti in se na polomljenem lesu — posebno pri igličastem drevju — kaj rad naseli škodljivi mrčes.

(Dalje sledi.)

Kdor

želi kaj prodati, kupiti, kdor išče hlapca, deklo, delavca ali kaj drugega,
naj inserira

v našem listu „Domačin“ in imel bo uspeh! Oglasi se računajo po nizki ceni.

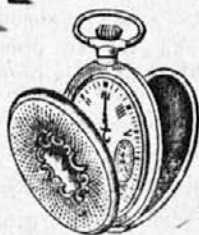
Najboljše dobavišče zgotovljenih postelj

iz dobrega čistega posteljnega perja!

4 (12-2)

Napolnjeno v gostoniten rdeč nanking (inlet), 1 pernica, 180 × 120 cm velika, z 2 podzglavnikoma, vsak v velikosti 80 × 60 cm, z novim, mehkim, trpežnim perjem K 16—, napol puh K 20—, puh K 24—, pernica sama K 10—, K 12—, K 14— in K 16—, podzglavnik samo K 2—, K 3-50 in K 4—. Dvojnata pernica, 200 × 140 cm velika, K 13—, K 14-50, K 17-50 in K 21—, podzglavnik k tej, 90 × 70 cm velik, K 4-50, K 5-20 in K 5-50. 5 kg sivega perja K 9-40, boljšega K 12— do K 16—, napol belega K 17—. 5 kg novega, dobrega, belega, neprasnega posteljnega perja K 24—, snežnobelega K 30—, boljšega K 36—, najfinejšega gosposko oskubljenega perja K 45—. 5 kg neoskubljenega perja (napukanega) od živih gosi K 26— in K 30—. Bel puh, v velikih kosmičih, K 5—, boljši K 6—, najfinejši prsni puh K 6-50 za 1/2 kg, siv puh 1/2 kg K 2-50 in K 3—. Pošilja se franko s povzetjem. Proti povrnitvi poštnine je zamena dovoljena.

Sigmund Lederer, Janowitz a. Angel št. 205 pri Klatovu na Češkem.

Samo K 4-80 ura, verižica, kresilo s 6 vžigalnimi kamni!

Prekrasna fantazijska srebrna remontoirka za gospode, izborna, ploščata in bogato gravirana, s prav dobrim anker-kolesjem, točno idoča, 3letno pismeno jamstvo, z elegantno ameriškansko zlato kavalirsko double-verižico, in modernim žepnim nikljevim kresilom s šestimi rezervnimi vžigalnimi kamni, ki zadoščajo za leta in leta. Vse vkup proti povzetju samo K 4-80. Če se vzameta 2 garnituri K 9-50, če se vzame 5 garnitur 1 garnitura zastoj.

Švicarska tvorniška zaloga ur JURI LOMBERGER, Dunaj VII., Kaiserstraße 89/24.

Zamena ali pa denar nazaj.